

Cengiz, AYTMATOV; Muhtar ŞAHANOV (2000). Kuz Başındaki Avcının Çılgılığı

Duygu ÇAKIR*

*YL, Ardahan Üniversitesi.

e-mail: dyygy.ckr@gmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article
DOI: <https://doi.org/10.34083/akaded.562335>

Sorumlu Yazar/Corresponding Author
Duygu Çakır, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan/Türkiye

ORCID: 0000-0002-5707-4831

Geliş Tarihi/Received : 09.05.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 09.12.2019

Atıf/Citation

ÇAKIR, Duygu (2019). Cengiz, AYTMATOV; Muhtar ŞAHANOV (2000). Kuz Başındaki Avcının Çılgılığı. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3 (3), 439-441 .
DOI: 10.34083/akaded.562335

Öz

Cengiz, AYTMATOV; Muhtar ŞAHANOV (2000). *Kuz Başındaki Avcının Çılgılığı*, Ankara Tolkun Yayınları, 420 s., ISBN: 975-96710-0-X

Ortak bir geçmişe sahip olan Türk Dünyası, Rusyanın böl parçala yönet politikası doğrultusunda ayrıştırılmış olsalar da eserler aracılığıyla bu tekrardan sağlanmaya çalışılmıştır. Önde gelen yazarlar sayesinde halkın vatan, millet, kardeşlik duygusu canlı tutulmaya çalışılmış, yazılan bu eserler neticesinde destanlar, folklor, gelenek görenekler ve halk inançları hatırlatılarak geleceğe aktarılacak istenmiştir. Yazarlar, içinde doğup büyüdüğü toprağın yükselen sesi olurken kendi büyümeleri ekseninde edebi metinleri toplumun aksayan ve çürüyen yönlerine çözüm bulmak için kullandıkları bir araç olarak görürler. Türk dünyası yazarlarının yaşadığı dönemler göz önünde bulundurulduğunda, sansürün, acının ötekileştirme sürecinin ve sürgünlerin yazarların hafızasında derin tahribatlar bıraktığı gözlemlenir. Bu belleksele tahribat, yazarların algı dünyasını şekillendirirken eserleri aracılığıyla geleceğe bir seslenişe yol açar. Bu kitap Cengiz Aytmatov'un, bilinmeyen, merak edilen hayatını, iç dünyasını, düşüncelerini doğrudan doğruya kendi anlatımıyla ortaya sermektedir.

Aytmatov'un bu kitaptaki sohbet ortağı ve kalem arkadaşı Muhtar Şahanov'dur. Kırgızların en önemli yazarı olan Aytmatov'un hayatında iki Muhtar olmuş ve bunu şu şekilde dile getirmiştir: "Benim hayatımda iki Muhtar oldu. Biri, babam gibi yakın desteğim, üstadım, büyük yazar Muhtar Avezov; ikincisi ise aydın şair, nice yıllardan beri sırdaşım Muhtar Şahanov'dur." Şahanov, burada iki büyük hizmeti birden yerine getirmektedir. Bir yandan Aytmatov'u sıraları, düşünceleri, en dipten zirveye varan bütün hayatı ile tanıtırken, öte yandan kendi sesini Aytmatov'un sesine katarak okuyuculara ulaştırmaktadır. Şahanov'un engin tarih bilgisi, edebiyat ve felsefe kültürü, idealist karakteri, Türk dünyasında iyi tanınan şiir rüzgârı ile kitap, okuyucularına büyük bir zenginlik kazandırmıştır. Cengiz Aytmatov ve Muhtar Şahanov'un kaleminden çıkan *Kuz Başındaki Avcının Çılgılığı* Türk dünyasının iki büyük oğlunun umutlar, sevinçler, acılarla yüklü hatırlarını ve düşüncelerini konu edinen eser, bu iki önemli aydının itiraflar kitabıdır. Eser, yedi bölümden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Aytmatov, Şahanov, Tarihi Bellek, İtiraf.

1. Dört Ana veya Ana Yurda Dönmek, bir toplumun var olması için önce bir vatanın, ana dilinin, gelenek göreneklerinin, örfünün âdetinin yanında milli tarihi hatırlaması gerekir. Bu dördünün yoğrulmasıyla bir toplum hem gelecek kuşaklara yön gösteren bir klavuz hem de kendini ebediyete taşıyan bir nesil oluşturur. Eserin bu bölümünde yer alan ve asıl anlatılmak istenen bu dört temel mihenk taşının var olmasıdır.

Çalışmanın özgün yönlerinden birisi de Aytmatov ve Şahanov'un hayatlarının pek bilinmeyen noktalarını, aile içindeki konuşmaları ve köy halkı ile olan diyaloglarını da içinde barındıran bu kısım okuyuculara bu iki aydını daha yakından tanıma imkanı sunar.

2. Cömert Işıklı Yıldızlar veya Bir Avuç Toprak, uzakları yakın eden insanlar arasındaki samimi dostluktur. Bu bölümde bir topraktan doğan Kırgız ve Kazak yazarlarından Muhtar Avezov ve Muhtar Şahanov'un, Aytmatov ile olan dostluğu, yakınlığı ve aynı zamanda Manas Destan'ının yayınlanması konusunda Kırgızlara nazaran daha fazla adım atmış olan Şahanov'un yapmış oldukları anlatılırken yine aynı şekilde Aytmatov'un Dimitri Çostakoviç arasındaki yakın dostluk gözler önüne serilir. "Bir insanı hudutsuz severek olabilir bütün bir milleti sevmek" (Velihanov, 2000, s. 106). Sözüden anlaşılacağı üzere dini, dili ve milleti ne olursa olsun bir insan sınırsız bir şekilde sevebilir.

Bir ağacın kökleri gibi toprağa dört bir yandan sarılmış olarak betimlenebilecek Türk dünyasında Kırgız ve Kazak kardeşliğinin sağlam temellere oturtulup sarsılmaz bir bağ ile bağlı olduğu bilinmektedir. bu birlikteliğin bir kez daha bu eser sayesinde kuvvetliliğinin dışarı vurulması özelde Kırgız ve Kazaklar için genelde ise Türk dünyası için önemli bir nitelik kazanmıştır.

3. Yüzyılların Gölgesindeki Suç veya Markiz De Sad Çift Dişli Afrika Balığının Zehiri, Markiz De Sad'dan bahsedilen bu bölümde sadizmle ilgili bilgiler yer alır. Mankurtluk kavramı Türkistanda uygulanırken dünyanın öbür ucunda ise bu yöntemin bir benzeri olan zombilik kullanılmaktadır. Zombilik, Afrika balığının zehrinden elde edilen bu sıvı, yönetenler tarafından yönetilecek olan kölelere içirilir. Köle, o anda felç geçirerek ölür ve mezara konulur. Birkaç gün sonra kölenin vücudundaki zehir geçer ve yöneticiler tarafından mezardan çıkarılır. Daha sonra hafızasını yitirmiş olan köle geçmişi hakkında bir bilgiye sahip olmadığı için bir mankurttan farkı kalmaz.

Sadizm, sınırsız bir merhametsizliğin yanında kan içicilik olarak tarif edilebilir. Sadizm kavramı "18. yüzyılda yaşayan Fransız yazarı Markiz De Sad'ın adına bağlı olarak ortaya çıkmış. Sad kendisi için ölümünden önce yeryüzünde benim mezarımın yeri bile kalmayacak" (Aytmatov,Şahanov, 2000, s. 137). Diye ifade etmiştir. Aynı düşünce diktatörlüğü ve dönemin katı kurallar koyarak uzun yıllar yöneticilik yapmış olan bir ismi hatırlara getirir, Cengiz Han. Şahanov'un kaleme aldığı *Cengiz Han'ın Sırrı* eseridir. Cengiz Han, bahsedilen eserde mezarının bulunmasını istemediğini bunun için askerlerini görevlendirdiğini belirtmektedir (Şahavov, 2001).

4. İktidar Manevi Zenginlik veya Bu İki Silahın Padişahlar, Hanlar, Ktallar ve Başkanların Kaderindeki Görüntüsü, eserin bu bölümünde iktidara gelmiş padişahların, yöneticilerin, kralların devleti mânevi zenginliğe sahip olarak yönetmelerinin yanı sıra bu zenginlikten yoksun bırakarak yöneten yöneticilerin anlatıldığı bölümdür. Roma imparatorluğundan Yunan'a Fransız kralından, Cengiz Han'ın yönetimine, Orta Asyada kurulan ilk devletlerin cumhurbaşkanlıklarına kadar ele alınan bir bölümdür.

5. Kaybolan Akkuğu'nun Hüznü veya Denizanasının Sırrı, Kocacaş hikâyesi insanlığın bencilliğini kendini düşünmekten başka birşey yapmayan aciz insanın uğramış olduğu ceza anlatılır. İnsanoğluna sunulan sınırsız nimetin hiç tükenmeyecekmiş gibi harcanması hem doğayı hem de insanlığı sonu olmayan bir çıkmaza sürükler. Doğanın dengesini bozan, her şeyi tükenmeyecekmiş gibi kullanan, hayvanların duyguları olmadığını düşünen insanlığın doğaya ve hayvanlara zarar vererek nasıl yok ettiği bu bölümde anlatılır.

6. Küpten Çıkan Kafatası veya Türk Tarihine Bakış, tarih, her milletin geçmiş ve gelecek arasındaki köprüyü kurmaya yarayan araçtır. Türk halklarının tarihleri belli bir sıralama ile ele alıp yayımlamanın yanı sıra Sakalardan Türk kökenli halkların kökü ve adı, bilinen ortak isimleri üzerinde de durulur.

7. Bizim Hayatımızdaki Kadınlar veya Güzeller Üzerine Aramızda Geçen Şiir Akşamı, iş alanında topluma erkekleştirilerek kazandırılan kadınların kendi cinsiyet kimliğinden uzaklaştığı açık bir şekilde Sovyet Dönemi'nde görülür. Kadın problemleriyle ilgili MuhtarŞahanov ve C. Aytmatov'un hayatlarının belli dönemlerinde karşılaştıkları güzeller hakkında görüşleri yer almaktadır.

İki büyük yazar olan Cengiz Aytmatov ve Muhtar Şahanov'un itiraflarından oluşan eser, Türkiye Türkçesine aktarılırken sohbet havası ve üslubu korunmaya çalışılmış olup ayrıca Kazak ve Kırgız motifleri, dil, kültür ve gelenek özellikleri kaybedilmeden kendine has bir şekilde esere yansıtılmak istenmiştir.

Eseri Kazakça aslından Türkiye Türkçesine aktarma emeğini Banu Muhyeva gösterirken kitabın yayımlanabilmesi için bütün çalışmalara katılan ve her safhada emek veren ise Hüseyin Erdem olmuştur. Eserin, Türk Dünyası içinde bu alanda çalışan genç akademisyenlere ve Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü öğrencilerine iyi bir kaynak teşkil edeceği görüşündeyim. Bu sebeple kitabın yayıncısı olan Tolkun Yayınlarına teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kaynakça

- A, Cengiz. Şahanov, M. (2000). *Kuz başındaki avcının çılgılığı*. Ankara: Tolkun Yayınevi.
Şahanov, M. (2001), *Cengiz han'ın sırrı*. (Rızayev, T. Çev.). İstanbul: Da Yayıncılık.